

AN COMHBHEARTAS IOMPAIR: FORBHREATHNÚ

Tá an beartas iompair ar cheann de chomhbheartais an Aontais Eorpaigh le hoscáil 30 bliain. I dteannta margaí iompair a oscailt amach agus Gréasán Tras-Eorpach iompair a chruthú, beidh tábhacht níos mó ag múnla 'na soghluaisteachta inbhuanaithe' – go háirithe de bharr mhéadú leanúnach na n-astaíochtaí gás ceaptha teasa ón earnáil iompair, lena gcuirtear iarrachtaí an Aontais Eorpaigh chun a chuspóirí aeráide a bhaint amach i mbaol.

AN BUNÚS DLÍ AGUS CUSPÓIRÍ

Is é Airteagal 4(2)(g) agus Teideal VI CFAE an bunús dlí. Chomh fada siar le [Conradh na Róimhe](#), leag na Ballstáit béim ar an tábhacht a bhaineann le comhbheartas iompair trí theideal ar leith a thiomnú dó. Dá bhrí sin, ba é an t-iompar ceann de na chéad réimsí comhbheartais a bhí ag an gComhphobal. An chéad tosaíocht a bhí ann ná margadh iompair comhchoiteann a chruthú, go mbeadh saoirse ann seirbhísí a sholáthar agus margaí iompair a oscailt amach. Baineadh an cuspóir sin amach den chuid is mó, mar fiú i gcás margaí iarnróid inmheánacha, tá siad á n-oscailt amach de réir a chéile don iomaíocht. De réir mar a osclaítear amach na margaí iompair, is ríthábhachtach é coinníollacha córa iomaíochta a chruthú laistigh de mhodhanna iompair ar leith agus idir na modhanna iompair ar leith sin. Ar an gcúis sin, tá tábhacht níos mó ná riamh ag baint leis an gcomhchuíbhiú, lena gcumhdaítear anois dlíthe náisiúnta, rialacháin agus forálacha riaracháin, agus an timpeallacht theicneolaíoch, shóisialta agus cánach ina soláthraítear seirbhísí iompair. Tá toirt na n-earraí agus líon na ndaoine a iompraítear ag dul i méid mar thoradh ar chur i gcrích an mhargaidh inmheánaigh Eorpaigh, díothú na dtorainneacha inmheánacha, titim i bpraghsanna an iompair de bharr oscailt amach agus léirscaoileadh margaí iompair, agus athruithe i gcórais mhonaraíochta agus i gcórais bainistithe stoc. Tá an earnáil iompair rathúil agus dinimiciúil ó thaobh na heacnamaíochta de ach tá srianta méadaitheacha sóisialta agus comhshaoil os a comhair agus mar sin tá múnla 'na soghluaisteachta inbhuanaithe' níos tábhachtaí ná riamh.

In ainneoin na n-iarrachtaí ar fad a rinneadh, tá dúshlán maidir leis an inbhuanaitheachta fós os comhair an bheartais iompair Eorpaigh. Is as earnáil an iompair a thagann thart ar cheathrú cuid d'astaíochtaí gás ceaptha teasa (GCT) de dhéantús an duine san Aontas Eorpach. Sa bhreis air sin, is í an earnáil iompair an t-aon earnáil san Aontas inar ardaigh astaíochtaí GCT ó 1990. Is é sin an chúis ar moladh laghdú 20 % ar astaíochtaí iompair (cé is moite d'iompar idirnáisiúnta muirí) idir 2008 agus 2030 agus laghdú 60 % ar a laghad idir 1990 agus 2050, i bPáipéar Bán in 2011 dar teideal 'Treochlár um Limistéar Iompair Eorpach Aonair – I dtreo córas iompair atá

iomaíoch agus tíosach ar acmhainní' ([COM\(2011\)0144](#)). Bhí laghdú 40 % ar astaíochtaí ó iompar idirnáisiúnta muirí idir 2005 agus 2050 á lorg ann freisin. Rinneadh iarraidh i bPáipéar Bán 2011 go mbeadh breoslaí inbhuanaithe ísealcharbóin i gceist le 40 % den úsáid san eitleocht faoin mbliain 2050, agus moladh 50 % d'aistriú ó ghluaisteáin a bhreoslaítear ar an ngnáthbhealach san iompar uirbeach faoin mbliain 2030, agus é mar aidhm leis iad a chéimniú amach go hiomlán faoi 2050.

Ní éiríonn leis na cuspóirí sin an sprioc a leagadh síos ag Comhdháil Chomhaontú Pháras i Nollaig 2015 (ar a dtugtar 'COP21') a bhaint amach, chun laghdú 20 % ar astaíochtaí gás ceaptha teasa ar a laghad a bhaint amach idir 2021 agus 2030. Fiú dá mbainfí amach iad, sa bhliain 2030 bheadh astaíochtaí ón iompar (cé is moite d'uisce-iompar idirnáisiúnta) fós 4.5 % thar leibhéal 1990, agus ní bheadh astaíochtaí ó uisce-iompar idirnáisiúnta ach 9.5 % níos ísle in 2050 ná a leibhéal in 1990. Feictear go mbeidh réadúlacht chomh tábhachtach leis an uaimhian maidir le dul i ngleic leis na dúshláin eacnamaíocha agus comhshaoil atá os comhair an chomhbheartais iompair agus ar an gcaoi sin, i gcuidiú le hastaíochtaí a laghdú go mór. Is gá don earnáil iompair, mar sin, níos lú fuinnimh agus fuinneamh níos glaine a úsáid, bonneagar nua-aimseartha a úsáid ar bhonn níos éifeachtaí, agus a tionchar ar an gcomhshaol a laghdú.

TREOIRLÍNTE GINEARÁLTA BEARTAIS

Réitíodh an bealach chun reachtaíocht choiteann a chur chun cinn nuair a thionscain Parlaimint na hEorpa imeachtaí i gcoinne na Comhairle maidir le mainneachtain gníomhú. Ina breithiúnas i [gCás 13/83](#) an 22 Bealtaine 1985, d'impigh Cúirt Bhreithiúnas an Aontais Eorpaigh ar an gComhairle gníomhú agus mar sin tús a chur leis an bpróiseas chun fíor-chomhbheartas iompair a fhorbairt.

An 2 Nollaig 1992, ghlac an Coimisiún a Pháipéar Bán maidir leis an bhforbairt a dhéanfar ar an gcomhbheartas iompair ([COM\(1992\)0494](#)). Moladh ann margaí iompair a oscailt amach, cur leis an nGréasán Tras-Eorpach Iompair, sábháilteacht a fheabhsú agus forálacha sóisialta a chomhchuíbhíú. Ag an am céanna, ba chor cinntitheach é i dtreo cur chuige comhtháite idirmhódúil atá bunaithe ar mhúnla 'na soghluaisteachta inbhuanaithe'. Díritear aird i bPáipéar Bán ina dhiaidh sin an 22 Iúil 1998, dar teideal 'Íocaíocht chóir ar úsáid bonneagair: cur chuige céimneach maidir le creat muirearaithe ar bhonneagar coiteann iompair in AE' ([COM\(1998\)0466](#)), ar na héagsúlachtaí suntasacha idir na Ballstáit maidir le muirear a ghearradh ar sheirbhísí iompair, as a dtáinig saobhadh ar iomaíocht san iompar ionmhódúil agus idirmhódúil.

CUR CHUN FEIDHME

I bPáipéar Bán mhí Mhéan Fómhair 2001 dar teideal 'Comhbheartas iompair do 2010:Tráth an Chinnidh' ([COM\(2001\)0370](#)), rinne an Coimisiún anailís ar na fadhbanna agus dúshláin roimh bheartas iompair Eorpach - go háirithe maidir le méadú an Aontais in Oirthear na hEorpa a bhí ar na bacáin ag an am. Bhí ardú ollmhór tráchta tuartha ann, agus an tranglam, plódú tráchta (go háirithe i gcás iompar de bhóthar agus aeriompair) agus costais mhéadaitheacha sláinte agus comhshaoil a bheadh ag dul

leis. Chuir an Coimisiún pacáiste 60 beart ar aghaidh, agus é beartaithe leo an nasc idir an fás eacnamaíoch agus méadú sa trácht a bhriseadh, agus dul i ngleic leis an bhfás aimhréidh i modhanna éagsúla iompair. Ba é sprioc an Pháipéir Bháin seo freisin ná sciar na tráchta a bhain le hiompar ar iarnród, loingseoireacht intíre agus loingseoireacht ghearrthuais mhara a chobhsú ar leibhéal 1998. Bhí an sprioc sin le baint amach trí bhíthin athbhorradh a chur faoin iompar iarnróid, iompar ar muir agus ar uiscebhealaí intíre a chur chun cinn, agus an idirnascadh idir gach modh iompair a chothú. Sa bhreis air sin, cuireadh béim ar an ngá le hathbheithniú a dhéanamh ar na treoirlínte don Ghréasáin Thras-Eorpacha (féach bileog eolais ar TEN-T [3.5.1](#)), d'fhonn iad a oiriúnú d'éilimh Aontais méadaithe, agus iarrachtaí níos mó a spreagadh chun deireadh a chur le scrogaill tráchta trasteorann. Díríodh freisin i bPáipéar Bán 2001 ar chearta agus oibleagáidí úsáideoirí iompair, rinneadh forálacha le haghaidh plean gníomhaíochta ar shábháilteacht ar bhóithre agus rinneadh cearta úsáideoirí agus trédhearcacht costais a chomhdhlúthú trí phrionsabail mhuirearaithe a chomhchuíbiú.

Chomh maith leis sin, sheol an tAontas roinnt tionscadail uailmhianacha teicneolaíochta, amhail córais loingseoireachta satailíte AE Galileo, Córas Eorpach um Bainistiú Tráchta Iarnróid (ERTMS), agus an clár um Bainistíocht Aerthráchta san Aerspás Eorpach Aonair (SESAR) chun feabhas a chur ar bhonneagar rialaithe aerthráchta.

I mí an Mheithimh 2006, thíolaic an Coimisiún breithmheas lárthearma ar Pháipéar Bán 2001 ([COM\(2006\)0314](#)), dar teideal 'Coinnimis an Eoraip sa siúl – Soghluaisteacht inbhuanaithe dár n-ilchríoch'. Bhí sé ráite ag an gCoimisiún gurb é a thuairim é nach raibh na bearta a moladh in 2001 cuimsitheach a dhóthain chun na cuspóirí a socraíodh a bhaint amach, mar sin tugadh isteach ionstraimí nua lena n-áirítear seo a leanas:

- a. Pleananna gníomhaíochta maidir le lóistíocht iompair earraí, córais chliste iompair a shlógadh san Eoraip, agus soghluaisteacht uirbeach;
- b. Naiades agus Naiades II, clár gníomhaíochta comhtháite Eorpach don iompar ar uiscebhealaí intíre;
- c. Spriocanna straitéiseacha agus moltaí do bheartas muiriompair AE go dtí 2018.

I mí Iúil 2008, chuir an Coimisiún pacáiste 'Iompar a Ghlasú' i láthair, a dhírigh ar straitéis chun costais sheachtracha iompair a inmheánú. Sa phacáiste, bhí trí theachtaireacht ón gCoimisiún agus togra chun [Treoir 1999/62/CE](#) a athbheithniú, ar a dtugtar an Treoir maidir leis an Eoraifínéad freisin (féach an bhileog eolais dar teideal 'Iompar de bhóthair: comhchuíbiú na reachtaíochta' [3.4.3](#)).

Rinneadh torthaí na díospóireachta ar thodhchaí fhadtéarmach an iompair (ag breathnú 20 go 40 bliain amach romhainn), a seoladh le Páipéar Bán 2001, a chur i láthair i dTeachtaireacht ón gCoimisiún dar teideal 'Todhchaí inbhuanaithe don iompar: I dtreo córas atá comhtháite, á threorú ag an teicneolaíocht agus curtha ar fáil ar bhealach soláimhsithe' ([COM\(2009\)0279](#)).

D'fhoilsigh an Coimisiún a Pháipéar Bán in 2011 maidir le todhchaí an iompair go dtí 2050, dar teideal 'Treochlár um Limistéar Iompair Eorpach Aonair — I dtreo córas iompair atá iomaíoch agus tíosach ar acmhainní' ([COM\(2011\)0144](#)) an 28 Márta 2011.

Rinne an Coimisiún cur síos ar na seandúshláin agus na dúshláin nua don iompar agus leag sé amach bealaí chun aghaidh a thabhairt orthu. I measc na 10 gcuspóir san áireamh i bPáipéar Bán 2011, chuir an Coimisiún bunú Limistéir Iompair Eorpaigh Aonair san áireamh ann trí fháil réidh leis na bacainní uile a bhí fós ann idir modhanna agus córais náisiúnta, tríd an bpróiseas comhtháthaithe a éascú, agus trí theacht chun cinn oibreoirí ilnáisiúnta agus ilmhódúla a éascú. Tugadh faoi leibhéal níos airde cóineasaithe agus cur chun feidhme de rialacha sóisialta, sábháilteachta, slándála agus comhshaoil, íoschaighdeáin seirbhísí agus cearta úsáideoirí chun teannas agus saobhadh a sheachaint. An 1 Iúil 2016, chuir an Coimisiún tuarascáil i bhfoirm doiciméad oibre ([SWD\(2016\)0226](#)) i láthair ar an dul chun cinn a rinneadh i gcur chun feidhme an chláir 10 mbliana a leagadh amach i bPáipéar Bán 2011. San áireamh in larscríbhinn II tá measúnú cuimsitheach ar na gníomhaíochtaí a rinneadh go dtí an pointe sin.

In 2016, d'fhoilsigh an Coimisiún teachtaireacht dar teideal 'Straitéis Eorpach don tSoghluaisteacht i dtaca le hAstaíochtaí Ísle' ([COM\(2016\)0501](#)), inar moladh bearta chun dlús a chur le dícharbónú a dhéanamh ar iompar Eorpach. Is é is aidhm phríomha don straitéis ná astaíochtaí nialasacha a bhaint amach, de réir mar a leagadh amach i bPáipéar Bán 2011 ar thodhchaí an iompair, d'fhonn rannchuidiú go leormhaith le baint amach spriocanna Chomhaontú Pháras COP 21.

RÓL PHARLAIMINT NA HEORPA

Sa bhreis air thacaíocht ghníomhach a chur ar fáil do léirscaoileadh margaí iompair agus do mhúnla 'na soghluaisteachta inbhuanaithe', lean an Pharlaimint de bhéim a chur ar an ngá na nithe sin a chomhcheangal le comhchuibhiú cuimsitheach den timpeallacht shóisialta, cánach agus theicneolaíoch agus de chaighdeán sábháilteachta.

An 12 Feabhra 2003, ghlac an Pharlaimint [rún](#) maidir le Páipéar Bán 2001 ón gCoimisiún dar teideal 'Comhbheartas iompair do 2010: Tráth an Chinnidh' ([COM\(2001\)0370](#)). Cuireadh i bhfáth sa rún go bhfuil an inbhuanaitheacht ina bunchloch den chomhbheartas iompair Eorpach agus ina caighdeán aige, agus cuireadh i bhfáth an tábhacht a bhaineann le córas iompair comhtháite domhanda a chruthú. Dhéanfaí sin gan an bonn a bhaint d'iomáiochas an iompar de bhóthar, agus bunaithe ar mhuirearú cóir a chumhdaíonn costais bhonneagair agus sheachtracha do gach modh iompair. Rinne an Pharlaimint iliomad tograí sonracha ag cumhdach gach modh iompair ar leith, sábháilteacht iompair, an amchláir chun TENT-T a chur i gcríoch agus a mhaoiniú, comhordú níos éifeachtaí le réimse eile beartais de chuid AE, agus ábhair eile a bhaineann le cúrsaí iompair.

D'fhoilsigh an Coimisiún Páipéar Uaine an 25 Meán Fómhair 2007, dar teideal 'I dtreo cultúr nua don tsoghluaisteacht uirbeach' ([COM\(2007\)0551](#)), agus rinne an Pharlaimint obair leantach air sin trí [rún](#) a ghlacadh an 9 Iúil 2008 faoin teideal céanna. Thairis sin, ghlac an Pharlaimint [rún](#) eile an 23 Aibreán 2009 dar teideal 'Plean gníomhaíochta ar an tsoghluaisteacht uirbeach'. I measc nithe eile, d'iarr an Pharlaimint go ndéanfaí cur chuige cuimsitheach Eorpach don tsoghluaisteacht uirbeach ar cheart dó a bheith ina chomhchreat tagartha do ghníomhaithe Eorpacha, náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla. Thug an Coimisiún freagairt ar an éileamh sin go gairid ina dhiaidh sin le

teachtaireacht ar an teideal céanna, ‘Plean gníomhaíochta ar an tsoghluaisteacht uirbeach’ ([COM\(2009\)0490](#)), a foilsíodh an 20 Meán Fómhair 2009.

Mar fhreagairt ar theachttaireacht eile ón gCoimisiún, dar teideal ‘Le chéile chun soghluaisteacht atá iomaíoch agus tíosach ar acmhainní a bhaint amach’ ([COM\(2013\)0913](#)), a foilsíodh an 17 Nollaig 2013, ghlac an Pharlaimint [rún](#) maidir le ‘Soghluaisteacht uirbeach inbhuanaithe’ an 2 Nollaig 2015. Sa rún, spreagtar Ballstáit agus cathracha pleananna soghluaisteachta uirbí inbhuanaithe a tharraingt suas a thugann tosaíocht do mhodhanna iompair le hastaíochtaí ísle, d’fheithiclí breoslaí malartacha agus do chórais chliste iompair. Áitíodh ar an gCoimisiún agus ar na Ballstáit samplaí de dhea-chleachtais pleanála spáis agus úsáide spáis a bhunú a bheadh ábhartha chun gréasán soghluaisteachta inbhuanaithe a bhunú, mar aon le feachtais feasachta poiblí a sheoladh a chuireann soghluaisteacht inbhuanaithe chun cinn. Spreagtar cathracha rannpháirt a ghlacadh sa ‘Chomhpháirtíocht Eorpach um Nuáil maidir le Cathracha Cliste agus Comhphobail Chliste’.

Tar éis teachtaireacht ón gCoimisiún ([COM\(2009\)0279](#)) dar teideal ‘Todhchaí inbhuanaithe don iompar: i dtreo córas atá comhtháite, á threorú ag an teicneolaíocht agus curtha ar fáil ar bhealach soláimhsithe’, ghlac an Pharlaimint [rún](#) an 6 Iúil 2010 maidir le todhchaí inbhuanaithe don iompar. D’fhéach an téacs sin chun tosaigh chuig Páipéar Bán 2011, agus thug an Pharlaimint freagairt ar an teachtaireacht ón gCoimisiún freisin trí liosta leathan éileamh a chur ar aghaidh lena gcumhdaítear raon iomlán bheartas iompair an Aontais.

Ghlac an Pharlaimint dhá rún tar éis fhoilsiú an Pháipéir Bháin in 2011. Ba é [rún](#) an chéad cheann, a ghlacadh an 15 Nollaig 2011, dar teideal ‘Treochlár um Limistéar Iompair Eorpach Aonair — I dtreo córas iompair atá iomaíoch agus tíosach ar acmhainní’. Sa rún sin, rinne an Pharlaimint measúnú ar na príomhchuspóirí a leagadh amach i bPáipéar Bán 2011 agus d’fhorghaib sí é i bpáirt maidir leis an dul chun cinn a rinneadh chun é a chur chun feidhme. Maidir leis an Limistéar Iompair Eorpach Aonair a bhunú faoi 2020, cuireadh i bhfáth sa rún nár breathnaíodh go leordhóthanach ar acmhainneacht iompair i mórán ceantar agus leagadh béim ar a thábhachtaí atá córas a dhíríonn ar idirnascadh agus idir-inoibritheacht. D’fhorghaib an Pharlaimint na 10 gcuspóir le haghaidh córas iompair iomaíoch agus tíosach ar acmhainní agus le haghaidh na spriocanna a leagadh amach sa Pháipéar Bán i gcomhair 2030 agus 2050.

An 9 Meán Fómhair 2015, ghlac an Pharlaimint an dara [rún](#) ar chur chun feidhme Pháipéar Bán 2011 dar teideal, ‘An staid mar atá agus an bealach ar aghaidh i dtreo na soghluaisteachta inbhuanaithe’. I gcomhthéacs an athbhreithnithe lárthearma, d’fhoilsigh an Coimisiún doiciméad oibre ([SWD\(2016\)0226](#)) an 1 Iúil 2016 dar teideal ‘Cur chun feidhme Pháipéar Bán 2011 maidir le hIompar - cúig bliana tar éis a fhoilsiú: a bhfuil bainte amach agus dúshlán’. D’iarr an Pharlaimint ar an gCoimisiún ar a laghad an leibhéal uailmhéine a choimeád ná mar atá sna cuspóirí bunaidh. Anuas air sin, chuir an Pharlaimint i bhfáth go raibh go leor oibre le déanamh ar leibhéal oibríochtúil agus ar leibhéal airgeadais chun na cuspóirí sin a bhaint amach. D’iarr sí ar an gCoimisiún tuilleadh bearta reachtacha breise a dhéanamh agus straitéis chuimsitheach a chruthú d’fhorbairt iompar ísealcharbóin ionas go bhféadfar laghdú íosta 60 % ar astaíochtaí GCT iompair a bhaint amach faoi 2050. Rinne an Pharlaimint roinnt moltaí ag féachaint do gach modh iompair a chomhtháthú chun córas iompair

níos éifeachtúla, níos inbhuanaithe, níos iomaíche a chruthú, a mbeadh rochtain níos fearr air agus a bheadh níos soláimhsithe. I measc na bpríomhphointí, bhí aistriú córa iompair agus cómhódúlacht, bonneagar nua-aimseartha agus cistiú cliste, soghluaisteacht uirbeach, daoine a chur ag croílár bheartas an iompair, agus an ghné dhomhanda den iompar. D'fhoilsigh an Roinn Beartais um na Beartais Struchtúracha agus Chomhtháthaithe sa Pharlaimint staidéar le déanaí dar teideal '[Aistriú córa iompair san iompar Eorpach: an bealach chun tosaigh](#)'.

Anuas air sin, ina rún maidir le straitéis Eorpach i ndáil le soghluaisteacht íseal-astaíochtaí a glacadh i Nollaig 2017, tharraing an Pharlaimint aird ar an ngá don earnáil iompair níos mó a dhéanamh chun cuidiú le spriocanna aeráide a bhaint amach. Sa chomhthéacs sin, leag sé béim orthu siúd a leanas, i measc gnéithe eile:

- An gá le hinfheistíocht san ilmhódúlacht agus in iompar poiblí;
- An gá le comharthaí praghais níos soiléire a scaipeadh ar fud na modhanna iompair go léir chun na prionsabail 'foc mar a thruaillítear' agus 'foc mar a úsáidtear' a léiriú ar bhonn níos fearr;
- Ról an digitithe sa tsoghluaisteacht inbhuanaithe.

D'iarr an Pharlaimint chomh maith leis sin cur chuige níos uailmhianaí i dtaca le fuinneamh in-athnuaite san iompar ná an méid a moladh in athmhúnlú na Treoracha maidir le Fuinneamh In-athnuaite, agus go gcruthófaí dreasachtaí maidir le húsáid breoslaí inbhuanaithe malartacha do mhodhanna iompair nach bhfuil de rogha ach leachtbhreosla a úsáid leo. Tar éis teachtaireacht ón gCoimisiún dar teideal 'I dtreo úsáid breoslaí malartacha ar an mbonn is leithne – Plean Gníomhaíochta ar Bonneagar Breoslaí Malartacha' ([COM\(2017\)0652](#)), ghlac an Pharlaimint [rún](#) i mí Dheireadh Fómhair 2018 ag iarraidh ar an gCoimisiún athbhreithniú Threoir 2014/94/AE maidir le bonneagar breoslaí malartacha a úsáid a thabhairt chun cinn agus díriú ar a chur chun feidhme cuí.

Ba dhíol sásaimh don Pharlaimint freisin teachtaireacht ón gCoimisiún dar teideal 'I dtreo soghluaisteacht uathoibríthe' ([COM\(2018\)0283](#)), ach i [rún](#) an 15 Eanáir 2019 chuir sí i bhfáth nach mór do ghníomhaithe Eorpacha obair i gcomhar le chéile chun tabhairt faoi ról mar cheannairí domhanda san iompar uathoibríthe [2018/2089\(INI\)](#).

[Esteban Coito / BENJAMIN KLAUS WILHELM BLASER](#)
02/2020

